

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

**pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 65 din 30 martie 2023
privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților
la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție**

11:00

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	123a	
" 26 "	04	2023

I – AUTORUL SESIZĂRII

Vlad Batrîncea,
Adrian Albu

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfînt 105,
MD-2073, Chișinău

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect examinarea constituționalității articolului 21 aliniat (8) din Legea nr.65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 30 martie 2023 Parlamentul a adoptat Legea nr.65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, care în articolul 21 aliniat (8) prevede:

„În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii **poate transfera**, cu titlu temporar, **prin derogare de la prevederile Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție.** [...]”

Or, scopul declarat al legii este de fapt de a reglementa raporturile juridice aferente procedurii de evaluare externă a integrității etice și financiare (în continuare – evaluare) a judecătorilor Curții Supreme de Justiție și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Astfel, în condițiile normative reglementate de art.21 alin.(8) din Legea nr.65/2023, pe lângă caracterul derogatoriu al normei, se instituie un mecanism temporar de „asigurare a funcționalității Curții Supreme de Justiției” în condiții contrare prevederilor Constituției.

Astfel, art. 115 alin.(1) și respectiv alin. (4), prevăd că: Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. Iar, organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

La rîndul său, în vederea reglementării detaliate a prevederilor art.115 alin.(4) din Legea Supremă, Legiuitorul a prevăzut în Legea nr.544/1995, reglementările după cum urmează:

Art. 20 alin. (4): Promovarea judecătorului în funcția de judecător la o instanță superioară se face numai cu acordul acestuia, prin concurs, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova. Transferul

judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară se face numai cu consimțământul lui, de către Consiliul Superior al Magistraturii.

În continuarea logicii, art.20² prevede: „Judecătorii care solicită promovarea într-o instanță judecătorească **ierarhic superioară** [...]”

În ceea ce privește **detașarea**, Legea prevede expres că: „judecătorul poate fi detașat din funcție, cu consimțământul său, prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, în scopul îndeplinirii unei funcții în cadrul secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul Institutului Național al Justiției sau al subdiviziunii Ministerului Justiției care asistă Agentul Governamental”.

Astfel, din prevederile Legii nr.544/1995, citate *supra*, conturăm următoarele axiome juridice:

- Ierarhia națională a instanțelor judecătorești este următoarea: Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel și judecătorii;
- Promovarea unui magistrat în cadrul sistemului judecătorec are loc în format etapizat, ierarhic superior (vertical);
- Mecanismul promovării dintr-o instanță ierarhic inferioară într-o instanță ierarhic superioară este precedat de un concurs, o evaluare, etc.
- Detașarea unui judecător nu poate fi realizată decât în CSM, INJ, MJ, nicidecum nu în Curtea Supremă de Justiției (în special în calitate de magistrat al acesteia.)

Complementar, în condițiile reglementate de art. art.21 alin.(8) din Legea nr.65/2023, magistrații transferați temporar în cadrul Curții Supreme de Justiție:

1. Nu vor fi supuși procedurii de evaluare (vetting), sau vor fi favorizați în cadrul acesteia, drept măsură de stimulare pentru detașarea temporară la CSJ;
2. Vor examina contestațiile depuse de candidații care nu au promovat procesul de evaluare pre-vetting.
3. Vor examina recursuri în pofida calității *de facto* de judecători ai instanțelor de fond. Or, instanța nu este sediul, ci magistratul.

Aceste raționamente, denotă că politicul creează un climat favorabil pentru respectivii magistrați detașați, pe deoparte scutindu-i de la procedura de evaluare, iar pe de altă parte, politica promovată trădează intențiile obscure – potrivit căror actualii magistrați ai CSJ urmează a fi înlăturați de la examinarea contestațiilor candidaților care nu au trecut procesul de evaluare pre-vetting.

Or, în aceste condiții politicul a și adoptat art.21 alin.(8) anume în redacția respectivă. Scopul real fiind înlocuirea magistraților CSJ cu un corp de judecători „detașați temporar”.

Respectiva distorsiune legislativă a fost realizată în opoziție cu regulile tehnicii legislative, cât și cu prevederile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, care printre altele stabilește principiile și etapele legiferării, etapele și regulile elaborării proiectelor actelor normative.

Legea 100/2017 prevede expres obligația realizării unei analize ex-ante, pentru determinare a opțiunilor de soluționare a problemei ori de atingere a obiectivului și analiza impactului. În acest sens, norma prevăzută la art. 21 alin. (8) din Legea nr. 65/2023 nu cunoaște nici o analogie a dreptului, sau o analogie cu standardele internaționale.

Reamintim că, spre exemplu în Albania, procesul de re-evaluare extraordinară a judecătorilor și procurorilor a fost precedat **de o temeinică reformă constituțională și legislativă.**

În 2014, Parlamentul Albaniei a înființat o Comisie parlamentară însărcinată cu elaborarea reformei în justiție. După mai multe ședințe și o serie de consultări publice, această comisie a întocmit un Raport prin care a constatat în baza unor sondaje desfășurate între anii 2009-2015, că în societatea albaneză predomină o percepție generalizată despre sistemul de justiție ca fiind unul profund afectat de corupție, influențe externe, lipsă de profesionalism, de transparență și de celeritate, iar multe hotărâri definitive rămân neexecutate vreme îndelungată.

Strategia de Reformă, a servit drept temelie pentru **adoptarea unor amendamente semnificative la Constituția Albaniei** – la 22 iulie 2016 – precum și pentru elaborarea și adoptarea unor legi cruciale, inclusiv a Legii privind Re-Evaluarea Judecătorilor și Procurorilor, cunoscută pe scurt ca Legea Vetting.

Această Lege a stabilit că toți judecătorii și procurorii din Albania (precum și alți funcționari din instanțe, precum greșierii și consilierii judiciari) urmează să treacă un proces de re-evaluare de tranziție, în fața unei Comisii Independente de Calificare și în fața unei Camere Speciale de Apel, în baza a trei criterii de evaluare, și anume: evaluarea averii; verificarea integrității; precum și o evaluare a competenței profesionale.

Primele decizii ale instituțiilor nou-create de vetting au fost adoptate începând cu luna februarie 2018, în privința judecătorilor de la Curtea Constituțională, aproape toți dintre care au fost în rezultat demși prin vetting, preponderent pentru faptul că nu au putut să-și justifice proprietățile deținute, multe dintre care ulterior au și fost confiscate de către Procuratura Anticorupție.

Astfel, Curtea Constituțională a Albaniei și-a sistat temporar activitatea în luna mai 2018, deoarece în urma vetting-ului, doar un singur judecător din cei 9 a fost confirmat în funcție. Abia în decembrie 2020 Curtea Constituțională a Albaniei a redevenit funcțională.

Din aceste date factologice observăm că, în Albania judecătorii Curții Constituționale, precum și cei ai instanțelor ordinare nu au fost „înlocuiți temporar” cu magistrați sau cu „experți juridici”, ci dimpotrivă aceste instanțe au rămas nefuncționale pînă la completarea lor exclusiv în condițiile prevăzute de Constituție sau legi organice.

Subsidiar, manevra juridică operată prin art. 21 alin. (8) din Legea nr. 65/2023, nu înseamnă nimic altceva decît o derogare. Or, derogarea, deși nu se confundă cu modificarea, poate constitui, în unele situații, un indiciu în ceea ce privește oportunitatea modificării textului actului normativ de la care se face derogarea. Este cazul derogărilor repetate și la scurte intervale, de la prevederile unui anumit act normativ. Asemenea derogări conduc la concluzia că actul normativ respectiv nu răspunde, pe deplin, tuturor cerințelor din câmpul său de aplicare, creînd astfel necesitatea unei reconsiderări pe fondul soluțiilor care trebuie adaptate la toate ipotezele, prin prisma cerinței sociale.

Analiza acestor dispoziții arată că ele sunt ilogice, deoarece schimbarea unei soluții prin alta înseamnă anume introducerea unei soluții noi.

Dacă la prima vedere expresia latină *nulla regula sine exceptione* (excepția întărește regula), este alogică, într-o altă interpretare ea dezvăluie mai precis esența maximei – „nu putem vorbi de excepție (de la regula) dacă nu avem o regulă”, adică prezența unei excepții confirmă existența unei reguli, ceea ce conduce la forma ceva mai digerabilă: excepția confirmă regula).

Astfel, potrivit Curții Europene pentru Drepturile Omului: nu pot exista derogări de la principiul securității raporturilor juridice (art. 6 §1 al Convenției) decât doar anumite motive substanțiale și imperioase o cer.

Subsecvent, în Comentariul general nr. 32 privind art. 14 (dreptul la egalitate în fața tribunalelor și instanțelor și la un proces echitabil) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat la 23 august 2007, Comitetul pentru drepturile omului al Organizației Națiunilor Unite s-a exprimat după cum urmează:

„19. Garantarea competenței, independenței și imparțialității unui tribunal în sensul primului paragraf al art. 14 reprezintă un drept absolut, care nu suferă nicio excepție. Garantarea independenței se referă, în special, la procedura de numire a judecătorilor, calificările care le sunt cerute și inamovibilitatea acestora până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului, în măsura în care există dispoziții în acest sens; condițiile care reglementează promovarea, transferul, suspendarea și încetarea raporturilor de muncă; și independența efectivă a instanțelor față de orice intervenție politică din partea puterii executive și a puterii legislative. Statele trebuie să ia măsuri care să garanteze în mod expres independența puterii judecătorești și să protejeze judecătorii față de orice formă de ingerință politică în deciziile acestora prin Constituție sau prin adoptarea unor legi care să stabilească proceduri clare și criterii obiective în ceea ce privește numirea, remunerarea, durata mandatului, promovarea, suspendarea și revocarea magistraților, precum și măsurile disciplinare la care pot fi supuși aceștia.

Cu referire la incidența normelor Constituționale.

Prevederilor legale contestate le sînt incidente următoarele articole din Constituție.

Incidența articolului 6 din Constituție.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 5/2011, Înalta Curte a reiterat că separația puterilor în stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească presupune instituirea unui sistem de garanții, restricții și echilibre, care ar exclude posibilitatea dominării uneia dintre ele, ar asigura funcționarea autonomă a fiecărei ramuri a puterii, precum și colaborarea lor.

În Hotărârea nr. 24/2013, Curtea evidențiază din nou esența fundamentală a principiului separației și colaborării puterilor în stat, proclamat de art.6 din Constituție, ca principiu fundamental de organizare și funcționare eficientă a instituțiilor statului de drept, **pentru excluderea oricăror imixțiuni reciproce.**

Potrivit principiului constituțional, puterile legislativă, executivă și judecătorească nu pot concura între ele, având sarcina de a-și exercita separat atribuțiile în limitele rigorilor impuse de Constituție, printr-o colaborare reciprocă pentru exercitarea puterii de stat. Instituirea principiului separației puterilor statului are drept scop crearea unui sistem de guvernare ce ar permite stoparea abuzului din partea unei puteri.

Curtea Constituțională observă că o componentă a puterii de stat care are un potențial mai puternic de influență poate oricând să-și subordoneze o altă putere. Având în vedere că o putere socială poate fi frânată în eventualitatea unor abuzuri în exercitarea puterii de stat numai printr-o altă putere, echivalentă după prerogative și posibilități, Curtea în jurisprudența sa a dezvoltat principiul separației și colaborării puterilor statului, garantat de art.6 din Constituție, și a dedus drept componentă inalienabilă a acestui principiu echilibrul ramurilor puterii de stat.

În Hotărârea nr.23/2011 privind interpretarea articolului 116 alin. (4) din Constituție, Curtea a apreciat cu titlu de principiu faptul că:

„19. Principiul echilibrului instituțional, cunoscut astăzi sub denumirea „*checks and balances*” (în traducere aproximativă din limba engleză însemnând “sistemul de frâne și contrabalante”), stă la baza democrației și presupune echilibrul puterilor și controlul lor reciproc, astfel încât puterile statale să aibă aproximativ aceeași pondere, adică să fie echilibrate, pentru a se putea limita reciproc, evitând astfel ca puterea statală să fie folosită în mod abuziv. 20. Acest sistem de frâne și contrabalante reprezintă condiția *sine qua non* a democrației moderne, împiedicând omnipotența legislativului, pe cea a executivului sau a judiciarului.”

În Hotărârea nr. 33/2013, Înalta Curte a apreciat că respectarea principiului separării puterilor implică nu doar faptul că nici una din ramurile puterii nu intervine în competențele unei alte ramuri, dar și faptul că nici una dintre aceste ramuri nu își va neglija atribuțiile pe care este obligată să le exercite în domeniul specific de activitate - îndeosebi atunci când o astfel de obligație este statuată în Legea Supremă sau a fost impusă printr-o hotărâre a Curții Constituționale, instanță care, în virtutea art.134 din Constituție, asigură în cele din urmă realizarea principiului separării puterii de stat.

În Hotărârea Curții Constituționale nr.18/2012, Înalta Curte a subliniat că funcționarea oricărei societăți democratice presupune în permanență ca premisă esențială în realizarea statului de drept necesitatea creării unui sistem instituționalizat de control capabil să „cenzureze” activitatea autorităților publice la orice nivel, astfel încât puterea deținută să nu devină o prerogativă la discreția celor ce o exercită.

În ceea ce privește **interacțiunea funcțională a puterii judecătorești cu celelalte puteri**, subliniem că în Hotărârea Curții Constituționale nr. 11/2010, Înalta Curte a punctat că procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței de judecată, într-o societate democratică, bazată pe principiul separării puterilor, trebuie să garanteze, pe de o parte, pe independența justiției, iar pe de altă parte, să excludă abuzurile puterii judecătorești de prerogativele sale. Anume pentru aceste considerente procedurile în cauză sînt organizate și realizate conform Constituției Republicii Moldova, într-o manieră ce angajează obligatoriu Consiliul Superior al Magistraturii, ca organ ce exercită autoadministrarea judecătorească, și o autoritate reprezentînd altă putere – Președintele Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentul.

Complementar, în Hotărârea nr.7/2015, Curtea a stabilit că, intervenția discreționară și necontrolată a unui organ al executivului în activitatea justiției, este un fapt inadmisibil și contrar Constituției.

Astfel, concluzionăm că realizarea principiului separației și colaborării puterilor de stat este asigurată, conform alin. (3) art. 134 al Constituției, de către Curtea Constituțională. Or, în calitate de garant al realizării principiului separației puterilor, statuat în art.6 din Constituție, Curtea Constituțională, în conformitate cu alin.(3) art.134 din Constituție, are obligația de a declara neconstituțională orice abatere de la acest principiu.

Complementar, cazului fiind incidentă Hotărârea Curții Constituționale nr.32/2017, prin care Înalta Curte a apreciat că prevederile contestate permit intervenția discreționară și necontrolată a unui organ din afara puterii judecătorești în activitatea justiției, fapt inadmisibil și contrar Constituției. De asemenea, **intervenția unui organism, care nu face parte din puterea judecătorească, în problemele strict administrative ale unui organism din puterea judecătorească este inacceptabilă din perspectiva principiilor**

separației puterilor și al buneii-administrații.

Cu referire la puterea judecătorească, necesită a fi reținut faptul că în virtutea misiunii constituționale a puterii judecătorești, limitele colaborării și separării puterii judecătorești de celelalte puteri, sunt determinate atât de Constituție cât și standardele internaționale în domeniul justiției, la care Republica Moldova a aderat, art. 8, art.4, art. 20 din Constituție. Or, intervenția în activitatea puterii judecătorești, nu poate fi realizată în fraudă dreptului la un proces echitabil sau standardelor internaționale în domeniul justiției.

Incidența articolului 7 din Constituție

Articolul 7 din Constituție prevede că, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Constituția statului reglementează relațiile sociale fundamentale, care sunt esențiale pentru instaurarea, menținerea și exercitarea puterii (H.C.C. 35/1995).

Constituția, ca lege fundamentală care stabilește principiile pe baza cărora se organizează statul și societatea, este un document cu semnificație specifică nu doar în plan juridic, ci și în context politico-istoric. (H.C.C. 36/2013). Normele din Constituție formează un tot unitar, aflat într-o legătură logico-juridică indisolubilă. În acest context, Constituția consacră o diviziune tripartită a funcțiilor statului, care este un principiu fundamental de organizare a statului. Astfel, textul constituțional reflectă imaginea statului ca o structură de organe. Prin urmare, pornind de la spiritul Constituției, trebuie să se asigure funcționalitatea tuturor instituțiilor statului, respectarea strictă a principiilor și valorilor supreme, reprezentând în mod practic testul eficacității Constituției ca Lege Supremă a unui stat de drept (H.C.C. 7/2016). Prin adoptarea Constituției, actul juridic cu forță juridică supremă, a fost consacrat statul ca un bun comun al întregii societăți. Una dintre cele mai importante obligații ale unui stat democratic bazat pe lege și justiție este de a respecta, de a apăra și de a proteja valorile, precum și drepturile omului și libertățile, pe care se bazează Constituția însăși, a căror consacrare, apărare și protecție efective constituie *la raison d'être* a statului însuși. În caz contrar, nu ar fi posibil ca statul să fie considerat bunul comun al întregii societăți. (HCC 7/2016).

Legile constituționale, prin care se modifică Constituția, nu pot fi considerate inferioare Constituției, deoarece ele conțin norme constituționale, care, după intrarea lor în vigoare, devin parte componentă a Constituției, garantarea supremației căreia intră în competența Curții Constituționale (DCC 5/2001 controlul constituționalității amendamentelor la Constituție).

Prevederile Legii constituționale nr.120 din 23 septembrie 2021 potrivit căreia „ Membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi își exercită mandatul până la expirarea termenului pentru care au fost aleși.” sînt parte componentă a Constituției și asigurarea supremației lor asupra altor texte de legi ordinare sau organice este atribuția Curții Constituționale, or supremația Constituției este garantată de către Curtea Constituțională, definită de legiuitorul constituant ca unică autoritate de jurisdicție constituțională independentă în raport cu orice altă autoritate publică (HCC 2/2016). La caz, prin prisma atribuțiilor constituționale ale Curții Constituționale, ultima este chemată să asigure respectarea principiului supremației Constituției. Avînd în vedere incidența și impactul reglementărilor legislative contestate, nu este cazul în care ar fi să admitem că este o simplă situație cînd autoritatea investită cu funcții de aplicare a legii ar urma să pună în balanță un simplu conflict de norme juridice

cu forță juridică diferită, or este un caz în care legiuitorul a adoptat legi vădit contrare textelor constituționale.

Incidența articolului 116 din Constituție.

Apreciem că potrivit Principiilor fundamentale (ONU) privind independența sistemului judiciar, independența puterii judecătorești trebuie garantată de către stat și consacrată prin Constituție sau prin legile țării. Este de datoria tuturor guvernelor și a celorlalte instituții de a respecta și supraveghea independența corpului de judecători. Aceste Principii prevăd în mod expres, prin art. 11, că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege. Judecătorilor, indiferent dacă au fost numiți sau aleși, trebuie să li se garanteze inamovibilitatea până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea duratei mandatului, acolo unde este cazul“.

De asemenea, Carta europeană privind statutul judecătorilor prevede că statutul judecătorilor urmărește să asigure competența, independența și imparțialitatea pe care, în mod legitim, orice persoană le așteaptă de la instanțe și de la fiecare judecător, căruia îi este încredințată apărarea drepturilor sale. Statutul exclude orice dispoziție și orice procedură de natură să altereze încrederea în această competență, independență și imparțialitate. Asigurarea independenței efective a judecătorilor este necesară întăririi supremației dreptului și apărării drepturilor și libertăților individuale în cadrul statelor democratice.

În comentariul la Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, în contextul supremației legii, relevanța unui corp de judecători independenți și imparțiali pentru susținerea statului de drept a fost exprimată după cum urmează: „Motivul pentru care independența justiției are o importanță publică atât de mare este acela că o societate liberă există numai atâta timp cât este guvernată prin statul de drept [...] dreptul care îi obligă atât pe guvernanți, cât și pe guvernați, administrat imparțial și tratându-i egal pe toți cei care caută remedii sau împotriva cărora se caută aceste remedii. Oricât de vag ar fi perceput, oricât de nearticulat ar fi gândit, există o aspirație în inimile tuturor oamenilor pentru statul de drept. Ne-am obișnuit cu noțiunea conform căreia independența justiției include independența de dictatele puterii executive. [...] Însă deciziile moderne sunt atât de variate și importante încât trebuie să existe independență față de orice influență care ar putea tinde, sau ar putea fi considerată în mod rezonabil ca tinzând, către o lipsă a imparțialității în procesul decizional. Independența de puterea executivă este centrală pentru această noțiune, însă nu mai este singura independență relevantă”.

Separarea funcției judiciare de celelalte funcții ale organelor statului, delimitarea riguroasă a atribuțiilor acestor organe, scoaterea instanțelor judecătorești din sfera de interese de orice fel, stabilirea unor incompatibilități și a unor situații în care judecătorul poate fi recuzat, incompatibilitatea cu alte funcții, ca și inamovibilitatea, constituie garanții ale independenței judecătorului, oferindu-ne certitudinea că trăim într-un stat de drept.

În Hotărârile Curții Constituționale nr.10/1997 și nr.35/1997, a fost statuat că practica demonstrează că independența justiției nu creează și menține întotdeauna în mod automat independența corpului judecătoresc. Independența justiției trebuie recunoscută și respectată de către toate cele trei puteri: „Independența judecătorului este determinată, în primul rând, de raporturile acestuia cu celelalte autorități publice. Judecătorul nu se află și nu trebuie să se afle în raport de subordonare față de alte autorități publice, oricare ar fi

acestea și indiferent de statutul lor ierarhic în stat”.

Inamovibilitatea este o puternică garanție a independenței judecătorului, fiind o măsură de protecție a acestuia. Printre condițiile minime pentru independența justiției se menționează siguranța funcției, care include modul în care sunt numiți judecătorii; durata mandatului, o protejare față de amestecul arbitrar sau discreționar al executivului sau al altei autorități competente în procedura de numire; condițiile de exercitare a funcției; existența garanțiilor împotriva presiunilor externe; împrejurarea dacă instanța este percepută ca fiind independentă.

Inamovibilitatea înseamnă dreptul pe care îl au persoanele ce dețin funcția de judecător de a fi protejate față de orice măsură arbitrară care privește: îndepărtarea lor din funcție, retrogradarea, transferarea sau chiar promovarea, fără consimțământul persoanei în cauză.

Principiile fundamentale (ONU) privind independența sistemului judiciar stabilesc că judecătorilor, indiferent dacă au fost numiți sau aleși, trebuie să li se garanteze inamovibilitatea până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea duratei mandatului, acolo unde este cazul. Promovarea judecătorilor, acolo unde un asemenea sistem există, ar trebui să se bazeze pe factori obiectivi, și în special pe abilități, integritate și experiență.

Carta europeană privind statutul judecătorilor prevede că decizia de numire ca judecător și decizia de repartizare într-o instanță sunt luate de către instanța independentă, de puterea executivă și puterea legislativă sau la propunerea ori recomandarea acesteia, sau cu acordul ori avizul său. În privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetarea mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei asemenea instanțe independente. Judecătorii în funcție în cadrul unei instanțe nu pot face obiectul unei noi numiri sau a unei noi repartizări, nici chiar al unei promovări, fără să fi consimțit în mod liber. De la acest principiu se poate face excepție numai în cazul în care mutarea a fost prevăzută cu titlu de sancțiune disciplinară și a fost pronunțată, în cazul unei modificări legale a organizării judiciare și în cazul încadrării temporare, pentru a ajuta o instanță învecinată, caz în care durata maximă a acestei încadrări este strict limitată prin statut.

În Hotărârea Curții Constituționale nr.12 din 12 mai 2016, Înalta Curte a statuat că:

38. conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, organul care asigură accesul la justiție în condițiile unui proces echitabil nu trebuie să fie numai o instanță instituită prin lege, ci una independentă și imparțială. În evaluarea acestor criterii ale procesului echitabil, Curtea Europeană a statuat că scopul cerinței „instituit prin lege” din articolul 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este de a asigura că „organizarea judecătorească în cadrul unei societăți democratice nu depinde de discreția executivului, ci este statuată prin lege de către Parlament” (Zand v. Austria, cererea nr.7360/76, Raportul Comisiei din 12 octombrie 1978). În acest sens, expresia „instituită de lege” din articolul 6 al Convenției se referă nu doar la baza legală a existenței „instanței”, ci și la componenta ședinței în fiecare cauză (Posokhov v. Federația Rusă, hotărâre din 4 martie 2003, §39). Clauza instituirii prin lege a unei instanțe trebuie să satisfacă o serie de condiții cum ar fi independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitatea și existența garanțiilor procedurale (Coëme și alții v. Belgia, hotărâre din 20 iunie 2000, §99).

49. în privința judecătorilor CSJ, Curtea trebuie să țină cont de circumstanțele de fapt ale imposibilității transferului altor judecători la CSJ și de acțiunea întârziată a Parlamentului privind numirea în funcție a judecătorilor, în anumite cazuri, realitate

relevantă și de autorul sesizării. În acest sens, Curtea constată situația net diferită în care se află judecătorii instanței supreme, în comparație cu ceilalți judecători de drept comun.

51. Orice inacțiune sau acțiune întârziată a Parlamentului în procedura numirii în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție este contrară principiului loialității constituționale, pentru că periclitează una dintre valorile fundamentale ale Constituției: preeminența dreptului. Concluzia se referă și la autoritățile implicate în procedura numirii judecătorilor instanțelor inferioare.

53. Curtea subliniază că, în acest caz, soluția care salvagardează această valoare presupune lipsa oricăror impedimente în activitatea instanței supreme și, deci, o nealterare a caracterului echitabil al proceselor. Așadar, procedura diferită de numire în funcție a judecătorilor CSJ determină posibilitatea extinderii mandatului și după ce intervine vacanța funcției, până la înlocuirea lor, pentru a nu fi create impedimente pentru funcționarea eficientă a acestei autorități.

Totodată, Curtea Europeană a subliniat că de inamovibilitatea judecătorilor beneficiază toți justițiabilii cărora articolul 6 din Convenție le garantează dreptul la o „instanță independentă” (a se vedea, de exemplu, Campbell și Fell v. Regatul Unit, hotărârea din 28 iunie 1984, §80; Cooper v. Regatul Unit, hotărârea din 16 decembrie 2003, §118; Fruni v. Slovacia, hotărârea din 21 iunie 2011, §145).

Deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se întemeieze pe criterii obiective prestabilite de lege sau de către autoritățile competente. Astfel de decizii trebuie să se bazeze pe merit, având în vedere calificările, abilitățile și capacitatea necesară pentru a judeca prin aplicarea legii în același timp cu respectarea demnității umane. Autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să fie **independentă de puterile executivă și legislativă**. Procedurile lor trebuie să fie transparente, iar motivele care au stat la baza deciziilor să fie puse la dispoziția candidaților care formulează o asemenea cerere. Un candidat respins trebuie să aibă dreptul de a contesta decizia sau, cel puțin, procedura prin care a fost luată decizia (Rec (2010)12, Capitolul VI).

Relevantă fiind Hotărârea Curții Constituționale nr. 23/2011, în care s-a statuat că prin aplicarea articolului 116 alin.(4) din Constituție, poate fi exercitată competența Parlamentului la numirea judecătorilor, președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție, pentru a se respecta principiul constituțional al separației și colaborării puterilor în stat. O **abordare contrară** a semnificației intervenției Parlamentului în procesul de numire în funcție a președintelui, vicepreședinților și judecătorilor Curții Supreme de Justiție ar aduce atingere valorilor, regulilor și principiilor constituționale privind separația puterilor și independența justiției.

Tot aici, prin prisma independenței judecătorilor din instanțele de fond detașați la Curtea Supremă de Justiție menționăm:

Conceptul justiției imparțiale – care este strâns legat de independența judecătorului propriu – zis, or, instanța nu este instituția, ci magistratul. Astfel, imparțialitatea este esențială pentru îndeplinirea adevărată a funcției judiciare. Ea privește nu doar hotărârea adoptată, ci și întreg procesul prin care se ajunge la respectiva hotărâre.

În jurisprudența CtEDO, imparțialitatea este definită ca absența prejudecății sau a oricărei idei preconcepute cu privire la soluționarea unui proces. Principiile fundamentale referitoare la independența sistemului judiciar adoptate de ONU în 1985, precizează că justiția trebuie să hotărască în cauzele aduse în fața ei pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără restricții, fără influențe nedorite, amăgiri, presiuni, amenințări sau

amestecuri, direct or indirecte, ale nimănuî indiferent de motiv (a se vedea art. 2). Or, asta presupune că independența se realizează prioritar prin imparțialitate. Firește, cele două noțiuni nu se suprapun, deoarece independența se raportează, în principal, la relația puterii judecătorești cu celelalte puteri decît judecătorească, precum și cu părțile în procesul înfăptuirii justiției.

Imparțialitatea este în mod inevitabil, o consecință a principiului independenței judecătorilor și al supunerii lor numai legii. Un judecător imparțial este cel care menține balanța și judecă fără frică sau favoare.

În speță – detașarea judecătorilor ordinari la CSJ, presupune pe deoparte o favoare din partea politicului, iar pe de altă parte frică de fenomenul precum este vetting-ul.

Pe această cale, **imparțialitatea obiectivă** – presupune determinarea faptului dacă, indiferent de conduita personală a judecătorilor, unele împrejurări sau fapte ce se pot verifica autorizează punerea în discuție a imparțialității lor. Așa dar, CtEDO a subliniat în jurisprudența sa că în aprecierea imparțialității obiective aparențele au rol deosebit, deoarece într-o societate democratică tribunalele trebuie să inspire justițiabililor deplină încredere. Dacă există o minimă aparență de lipsă de obiectivitate, judecătorul este dator să se abțină de la judecare inclusiv din motive de interes personal, afinitate, rudenie, dușmănie, frică.

În ceea ce privește, **imparțialitatea subiectivă** – reprezintă forul interior al judecătorului și în acest caz Curtea Europeană a statua că ea se prezumă pînă la proba contrarie (cauza Piersack v. Belgia, par.30).

În ceea ce privește independența **funcțională** – presupune că organele care judecă să nu aparțină executivului sau legislativului, respectiv instanțele judecătorești să fie independente în exercitarea funcțiilor lor, deci să nu fie supuse ingerințelor din partea puterii legislative, executive, a organizațiilor ne-statale sau a justițiabililor.

În lumina jurisprudenței CtEDO, tribunalele trebuie să aibă aparențe exterioare de independență, adică acea aplicare practică a adagiului „justice must not only be done, it must also be seen to be done”. Soluția a fost confirmată prin atribuirea unui rol important conferit principiului aparenței de independență (De Cubber v. Belgia, Langhogerger v. Suedia).

Mai mult ca atît, **independența personală** – care vine să întărească independența funcțională, se raportează la un judecător determinat care s-ar putea să se confrunte cu imixțiuni în activitatea sa, ca urmare a abuzurilor sau „fructului otrăvit” oferit de alte puteri, inclusiv prin promisiuni de numire în altă funcție – de conducere sau la o instanță superioară, sau cu eventuale amenințări cu sancțiuni.

Cu privire la **obstrucționarea justiției** - care se produce nu numai prin influența cu caracter partizan, ci se poate prezenta în forme variate, unele foarte subtile și este posibil să provină din mai multe surse: de ex. puterea legislativă prin **excesul de reglementare, modificare repetată a legii**, ne-corelarea, ne-sistematizarea, paralelisme și duble standarde legislative – toate aceste fiind atestate în speță – sunt de natură să oferteze calitatea actului de justiție, judecătorul fiind împiedicat să acționeze independent, **fiind or convins or restrîns**.

De exemplu: în art.21 alin.(7) din Legea nr.65/2023, este menționat că:

„Judecătorii Curții Supreme de Justiție, aflați în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi, care au promovat evaluarea își continuă activitatea în calitate de judecător în cadrul Curții Supreme de Justiție.”

Din norma respectivă rezultă că actualii judecători ai Curții Supreme de Justiție **nu pot să exercite funcția judiciară pînă la promovarea vetting-ului.**

După nici o lună, prin proiectul de lege nr.96/2023 înregistrat la 12 aprilie (asta în timp ce legea cadru 65/2023 datează din martie), legiuitorul **de-blochează activitatea judiciară a actualilor magistrați ai Curții Supreme de Justiției**, menționând că:

„(5) Curtea Supremă de Justiție, continuă să funcționeze în componența actuală și judecă cauzele date prin lege în competența sa, pînă la data când Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii va numi cel puțin 9 judecători evaluați în conformitate cu prevederile Legii 65/2023 cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.”

Tot prin acest proiect, legiuitorul intervine și la funcția de președinte al Curții Supreme de Justiție, menționînd că:

„Pînă la selectarea președintelui și a vicepreședintelui Curții Supreme de Justiție în modul stabilit de prezenta Lege, Consiliul Superior al Magistraturii va desemna o persoană din rândul judecătorilor Curții Supreme de Justiție care va asigura interimatul funcției de președinte al Curții Supreme de Justiție în baza Legii 514/1995 cu privire la organizarea judecătorească.”

Asta în timp ce, la 18 aprilie curent, membrii CSM au decis repunerea unui magistrat în funcția de președinte interimar al CSJ.

În aceste condiții, printr-o altă normă inclusă în proiectul nr.96/2023, legiuitorul prevede că:

„Activitatea Curții Supreme de Justiție, în noua componență, în conformitate cu prevederile legale stabilite prin prezenta lege, va începe la data când Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii va numi cel puțin 9 judecători evaluați în conformitate cu prevederile Legii 65/2023 cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.”

Or, în formatul respectiv **rămîne incert**, termenul în care Comisia va selecta ce-i 9 candidați, mai ales ținînd cont de experiența actualei Comisii Pre-Vetting instituită prin Legea nr.26/2022, al cărei mandat a fost extins deja.

Aceste manevre legislative denotă inconsecvența politicului în segmentul reformei justiției, promovarea unor reglementări conjuncturale și a unor decizii comode politic.

Bunăoară, Curtea Constituțională a României în jurisprudența sa reține că promovarea judecătorilor are un dublu înțeles, respectiv de dobîndire a unei funcții de execuție de nivel superior în ierarhia instanțelor judecătorești (grade profesionale de tribunal/curte de apel sau de Înalta Curte de Casație și Justiție) sau a unei funcții de conducere (președinte/ vicepreședinte/președinte de secție), în ambele cazuri judecătorul avansînd în carieră. Nu se poate susține că promovarea în funcție vizează numai dobîndirea unui grad profesional superior sau a unor funcții de conducere de la instanțe judecătorești aflate pe o anumită scară ierarhică, pentru că o asemenea interpretare vădește nu numai o viziune selectivă asupra carierei judecătorului, dar, în același timp, este contrară unui text constituțional unic și imperativ sub aspectul atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii.

Incidența art.115 din Constituție.

Crearea sistemului judecătorec face tradițional obiectul reglementărilor constituționale și legale. Principiul legalității prezumă crearea instanțelor judecătorești prin

lege și în conformitate cu dispozițiile ei, acestea având caracter permanent, un sediu stabil, cunoscut publicului, care să asigure accesul liber la justiție, având competența să judece cauzele în legătură cu care au fost sesizate; completul de judecată să fie compus în conformitate cu prevederile legii.

Astfel, temelia puterii judecătorești o constituie totalitatea instanțelor judecătorești de competențe diferite, formate conform prevederilor constituționale și legale, care activează independent de organele puterii reprezentative și puterii executive, având atribuții proprii exercitate în conformitate cu principiile și dispozițiile constituționale și legale.

Constituția, prin art. 115, în redacția inițială, statua că: „Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin Curtea de Apel, prin tribunale și judecătorii. Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate”. Legea Supremă nu stabilește structura întregului sistem judecătoresc. În sensul dispozițiilor constituționale, organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești sunt de competența legislativului și necesită a fi reglementate prin lege organică.

Art. 20 din Constituție prevede dreptul oricărei persoane la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime, nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție. Perfecționarea continuă a cadrului legislativ a lărgit spectrul de litigii, pentru a căror soluționare persoanele sunt în drept să se adreseze justiției. Reglementările legale obligă judecătorul să protejeze drepturile și libertățile oricărei persoane în cadrul procedurilor judiciare.

Principiul organizării și funcționării puterii judecătorești poate fi definit ca „niște reguli cu caracter general, pe baza cărora sunt structurate și își exercită atribuțiile prevăzute de lege instanțele judecătorești, raporturile dintre ele, precum și relațiile pe care le stabilesc cu celelalte autorități ale statului, cu organizațiile private și cu cetățenii. Aceste reguli caracterizează spiritul organizării judiciare, conferă puterii judecătorești o fizionomie proprie și le generează activitatea. Principiile fundamentale ale organizării judiciare și funcționării justiției sunt comune tuturor instanțelor judecătorești, indiferent de natura acestora“ (HCC nr. 7 din 18.03.2004).

Or, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat în special că, deși dreptul la o „instanță instituită de lege” garantat la articolul 6 paragraful 1 din CEDO constituie un drept autonom, nu este mai puțin adevărat că acesta are legături foarte strânse cu garanțiile de „independență” și de „imparțialitate”, în sensul acestei dispoziții. Astfel, instanța menționată a statuat, printre altele, că, deși cerințele instituționale prevăzute la articolul 6 paragraful 1 din CEDO urmăresc, fiecare, un scop precis care le conferă calitatea de garanții specifice unui proces echitabil, ele au în comun faptul că urmăresc respectarea principiilor fundamentale precum supremația legii și separarea puterilor, precizând cu privire la acest aspect că la baza fiecăreia dintre aceste cerințe se află imperativul menținerii încrederii pe care puterea judecătorească trebuie să o inspire justițiabilului și independența acestei puteri în raport cu alte puteri (Curtea EDO, 1 decembrie 2020, Hotărârea Ástráðsson împotriva Islandei, § 231 și 233).

În ceea ce privește procesul de numire a judecătorilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat de asemenea că, având în vedere consecințele fundamentale pe care procesul menționat le implică pentru buna funcționare și pentru legitimitatea puterii judecătorești într-un stat democratic guvernat de supremația legii, un asemenea proces constituie în mod necesar un element inerent noțiunii de „instanță instituită de lege”, în sensul articolului 6 paragraful 1 din CEDO, precizând totodată că independența unei

instanțe, în sensul acestei dispoziții, se măsoară îndeosebi prin modul în care au fost numiți membrii acesteia (*Hotărârea Ástráðsson împotriva Islandei*, § 227 și 232).

Incidența art.122 din Consituție, prin prisma actualei componențe a Consiliului Superior al Magistraturii.

Administrarea justiției și independența justiției sunt două compartimente interdependente, legătura indisolubilă dintre ele fiind determinată de un scop unic fundamental – înfăptuirea unei justiții efective. Printre condițiile independenței justiției este menționată independența instituțională: adică independența în ceea ce privește chestiunile administrative legate direct de exercitarea funcției judecătorești. **Nici o forță din exterior nu poate fi abilitată să se amestece în chestiunile ce țin direct și imediat de atribuțiile de judecată**, de exemplu, constituirea completelor de judecată, organizarea ședințelor de judecată, numirea dosarelor spre soluționare.

Carta europeană privind statutul judecătorilor stipulează că, în privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede **intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă**, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de către egalii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora (p. 1.3).

Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) menționează că în ultimii ani s-a recunoscut într-o oarecare măsură nevoia pentru asigurarea crescândă a independenței și imparțialității judiciare; au fost înființate organisme independente pentru a proteja sistemul judecătoresc de amestecuri partizane (Avizul nr. 3, art. 15).

Or, în speță caracterul neconstituțional al formării și componenței actualului CSM a fost argumentat în sesizările precedente prezentate Curții Constituționale, în aceste condiții se conturează declanșarea principiului „fructului pomului otrăvit” (*Silverthorne Lumber Co. c. SUA, Nardone c. SUA, Wong Sun c. SUA*). Toate aceste în condițiile în care, norma criticată în prezenta sesizare prevede că: „Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție.”

Incidența articolului 23 din Constituție.

Cu referire la **condițiile de calitate a legii**, subliniem faptul că potrivit art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept și democratic, iar în jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

Or, în speță, articolul criticat, pe lângă caracterul său interpretabil și discreționar, mai operează cu sintagme precum: „grav”, „poate afecta”, „poate transfera”, despre care Înalta Curte, în spețe similare s-a expus critic – declarând normele drept neconstituționale.

În acest sens, fiind sesizată să aprecieze constituționalitatea unor legi în spețe similare, prin prisma criteriilor de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege Curtea Constituțională (*Hotărârea nr. 24 din 17 octombrie 2019*) a statuat că nici jurisprudența în materie nu a dezvoltat pentru noțiunile criticate un înțeles care să constituie un reper obiectiv în funcție de care să poată fi apreciat conținutul acesteia.

Curtea a reamintit că preeminența dreptului presupune, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de către Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (Rohlena v. Cehia [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; Vasiliauskas v. Lituania [MC], 20 octombrie 2015, § 154; Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (Khlyustov v. Rusia, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (Del Rio Prada v. Spania [MC], 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (Kokkinakis v. Grecia, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acestora cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (Liivik v. Estonia, 25 iunie 2009, §§ 96–104).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, § 61).

Curtea Constituțională a reținut constant că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie protecție împotriva arbitrarului. Or, asigurarea respectivelor principii obligă statul să legifereze într-o manieră clară și previzibilă normele de drept adoptate.

Așa dar, adoptarea de către legiuitor a actelor legislative accesibile, previzibile și clare se impune prin prisma art.23 alin. (2) din Legea supremă.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010, a fost statuat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (Busuioc v.

Moldova , Guțu v. Moldova). Astfel, în cauza Guțu v. Moldova, §66 (Guțu v. Moldova nr.20289/02, 7 iunie 2007): "...expresia "prevăzută de lege" nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Half ord v. the United Kingdom, Reports 1997-III, p.1017, §49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini v. Italy, Reports 1996-V, p.1800, §33)"

Totodată, CtEDO în jurisprudența sa a menționat că nu poate fi considerate „lege” decît o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci cînd oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (Amman vs. Elveția 2000).

În Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, a fost statuat cu titlu de principiu că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

Prin urmare, destinatarii trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat doar în baza prevederilor care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică sau prin aplicarea actelor subordonate acestui act.

De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Astfel, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente sine qua non ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

În ceea ce privește metoda derogării legislative, la care sa recurs pentru reglementarea normei criticate, subliniem că.

Derogarea reprezintă o soluție legislativă care se abate de la o normă generală în virtutea unor circumstanțe de fapt. Or, această tactică reprezintă în esență o anaterie de la o reglementare în vigoare, care este circumstanțială la un anume caz.

Derogarea instituie un regim paralel și diferit față de cel al normei generale, aplicabil într-un anumit caz sau într-un număr mic de cazuri.

Astfel, în special pe segmentul reglementărilor în sectorul justiției, nu doar derogările, ci și oricare ale modificări „planificate” sunt în măsură să obstrucționeze justiția, cu atît mai mult, în speță derogarea operată, vine pe de o parte cu „stimulente” – promovare non-regulamentară în cariera magistratului, cît și constrângerea privind omisiunea sau eventual „penalizarea” în eventuala procedură de vetting.

Adițional în suportul criticilor de neconstituționalitate.

Astfel, menționăm în suportul criticilor de neconstituționalitate că, esența conceptului de independență a justiției decurge din teoria separației puterilor. Justiția, fiind unul dintre cei trei piloni fundamentali și egali ai puterii într-un stat democratic modern, presupune atât independență individuală, cât și instituțională.

Termenul independență definește relațiile dintre puterea judecătorească și alte puteri și autorități, cu scopul de a asigura independența atât în realitate, cât și în aparență. În cazul în care instanța, în activitatea sa, nu este independentă de celelalte puteri din stat, judecătorul nu poate spune că este independent, chiar dacă are această stare de spirit. „În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești. /.../ Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorilor. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale” (HCC nr. 9 din 27 mai 2003).

În Republica Moldova, legislația cu privire la sistemul judecătoresc se bazează pe prevederile Constituției, acest lucru reclamă asigurarea autonomiei organelor puterii judecătorești, independenței judecătorilor și a instanțelor judecătorești, protecției judiciare a omului și cetățeanului. Relația dintre cele trei puteri publice ar trebui să fie marcată de respect reciproc, fiecare recunoscând și apreciind rolul celorlalte. Pentru a-și exercita atribuțiile în deplină libertate, fără restricții, în mod legal și independent, corpul judecătoresc ar trebui ferit de influențe și presiuni externe. Or, independența este garanția imparțialității judecătorului.

Sistemul de justiție se bazează pe încrederea publicului în independența instanțelor, în integritatea și imparțialitatea judecătorilor, în eficiența procedurilor aplicate. După cum a observat un judecător al Curții Supreme a Statelor Unite ale Americii, „autoritatea instanței /.../ ce nu ține în mână nici banii, nici sabia /.../ se bazează în final pe încrederea susținută a cetățenilor în judecata sa morală. Acesta este sentimentul ce trebuie să fie întreținut de detașarea completă a instanței, în fapt și în aparență, de complicațiile politice și prin abținerea de la a se implica ea însăși în lupta forțelor politice în declarațiile politice”.

În Raportul cu privire la respectarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în fața Consiliului European, aprobat de Adunarea Parlamentară a Consiliului European (APCE) în anul 2007, precum și în Rezoluția nr. 1572 (2007) și Recomandarea nr. 1810 (2007) cu privire la respectarea obligațiilor și angajamentelor Moldovei, înaltul for european, analizând modul de funcționare a sistemului judecătoresc, a constatat finanțarea insuficientă a acestui sistem și a îndemnat Republica Moldova să lanseze noi acțiuni menite să asigure independența aparatului judiciar și să ridice eficacitatea justiției. Aceste recomandări, inclusiv garantarea independenței aparatului judiciar, ridicarea eficacității și profesionalismului judecătorilor, ameliorarea condițiilor de activitate, a instruirii și a metodelor de lucru ale profesiilor judiciare, eradicarea corupției din sistemul judiciar, formulate și în Rezoluția APCE nr. 1465 (2005) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Moldova, nu au fost însă luate în considerație, rămânând actuale.

Este unanim recunoscut faptul că în orice sistem democratic justiția este o funcție fundamentală a statului, iar administrarea ei reprezintă unul dintre atributele esențiale ale puterii suverane. Pentru ca instanțele judecătorești să-și îndeplinească rolul în susținerea statului de drept, este nevoie de un corp judecătoresc competent, independent și imparțial. Importanța unui asemenea corp judecătoresc pentru apărarea drepturilor omului este accentuată și de faptul că implementarea tuturor celorlalte drepturi depinde, în cele din

urmă, de buna administrare a justiției. După cum se menționează în Recomandarea Rec (2010)12, atare organe, care să promoveze funcționarea eficientă a sistemului judiciar, sunt Consiliile judiciare – organisme independente, stabilite prin lege sau prin Constituție, care să garanteze independența puterii judecătorești și a judecătorilor individuali.

Astfel, întărirea autorității sistemului judecătoresc și a statutului judecătorilor, asigurarea independenței sistemului în întregime depinde, în mare măsură, de activitatea Consiliului Superior al Magistraturii.

Carta europeană privind statutul judecătorilor stipulează că, în privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de către egalii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora (p. 1.3). Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) menționează că în ultimii ani s-a recunoscut într-o oarecare măsură nevoia pentru asigurarea crescândă a independenței și imparțialității judiciare; au fost înființate organisme independente pentru a proteja sistemul judecătoresc de amestecuri partizane (Avizul nr. 3, art. 15).

Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, în Recomandarea Rec (2010)12, accentuează că, fiind stabilite prin lege sau prin Constituție, consiliile judiciare trebuie să demonstreze cel mai înalt grad de transparență față de judecători și societate, prin dezvoltarea unor proceduri prestabilite și prin decizii motivate. În exercitarea atribuțiilor lor, consiliile judiciare nu trebuie să interfereze cu independența individuală a fiecărui judecător. Nu mai puțin de jumătate din membrii unor asemenea consilii trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor de la toate nivelurile sistemului judiciar și cu respectarea pluralismului în interiorul sistemului judiciar.

Administrarea justiției și independența justiției sunt două compartimente interdependente, legătura indisolubilă dintre ele fiind determinată de un scop unic fundamental – înfăptuirea unei justiții efective. Printre condițiile independenței justiției este menționată independența instituțională: adică independența în ceea ce privește chestiunile administrative legate direct de exercitarea funcției judecătorești. Nici o forță din exterior nu poate fi abilitată să se amestece în chestiunile ce țin direct și imediat de atribuțiile de judecată, de exemplu, constituirea completelor de judecată, organizarea ședințelor de judecată, numirea dosarelor spre soluționare. Deși, potrivit art. 6 din Constituție, trebuie să existe anumite relații instituționale între puterea judecătorească și executiv, aceste relații nu trebuie să afecteze libertatea justiției de a soluționa cazuri individuale și de a garanta respectarea legii și a valorilor constituționale. În cazul în care judecătorii consideră că independența lor este amenințată, ei ar trebui să poată recurge la un consiliu judiciar sau la o altă autoritate independentă ori să dispună de mijloace efective de remediere.

Dispozițiile art. 114 și art. 116 alin. (1) din Constituție stabilesc principiul independenței judecătorilor, principiul în afara căruia nu se poate vorbi de o autentică activitate de înfăptuire a justiției. Independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice. De aici rezultă că judecătorii nu se află și nu trebuie să se afle în raporturi de subordonare față de alte autorități publice, indiferent care ar fi acestea și indiferent de poziția ierarhică a acestor autorități în stat.

În Hotărâre din 2 iulie 2013, Curtea Constituțională a considerat constituțională modificarea Legii nr. 947 privind CSM care se referă la posibilitatea de a contesta hotărârile CSM „doar în partea ce se referă la procedura adoptare”. Pasajele relevante ale acestei hotărâri stabilesc următoarele:

Formarea Curții Supreme de Justiție în formatul reglementat de norma criticată în prezenta sesizare ne indică spre cauza *Besnik Cani v. Albania nr.347/20*, prin care CtEDO a confirmat că participarea la judecarea cauzei a unui judecător numit în funcție cu abateri de la legislație încalcă dreptul la un tribunal stabilit prin lege – art.6 al CeEDO.

84. În ceea ce privește noțiunea de „tribunal”, pe lângă cerințele care decurg din jurisprudența constantă a Curții, Curtea a subliniat importanța primordială a unui proces riguros de numire a judecătorilor pentru a se asigura că cei mai calificați candidați – în în termeni atât de competență tehnică, cât și de integritate morală – sunt numiți în funcții judiciare. Curtea a reținut că cu cât un tribunal este plasat mai sus în ierarhia judiciară, cu atât mai exigente ar trebui să fie criteriile de selecție aplicabile. În opinia Curții, o astfel de selecție bazată pe merit nu asigură numai capacitatea tehnică a unui organ judiciar de a face justiție ca „tribunal”, dar este și esențială în ceea ce privește asigurarea încrederii publicului în sistemul judiciar.

85. În ceea ce privește termenul „înființat”, Curtea a constatat că procesul de numire a judecătorilor a constituit în mod necesar un element inerent al noțiunii „stabilit de lege”, având în vedere implicațiile sale fundamentale pentru buna funcționare și legitimitatea justiției în un stat democratic guvernat de statul de drept. În opinia Curții, încălcarea legii care reglementează procesul de numire judiciară ar putea face ca participarea judecătorului relevant la examinarea unei cauze să fie „neregulată”.

86. În ceea ce privește sintagma „de lege”, Curtea a clarificat că a treia componentă însemna și un „tribunal constituit în condițiile legii”. Ea a observat că legislația națională relevantă privind numirile judiciare ar trebui formulată în termeni fără echivoc, în măsura în care este posibil, pentru a nu permite interferențe arbitrare în procesul de numire

Scopului cerinței unui „tribunal instituit de lege” – și anume, de a asigura capacitatea justiției de a-și îndeplini atribuțiile fără ingerință nejustificată și, prin urmare, de a păstra statul de drept și separarea puterilor.

În cauza, *Catană vs. Republica Moldova*, Curtea Europeană a apreciat:

68. Curtea face trimitere la criteriile sale de evaluare a independenței și imparțialității Consiliului Superior al Magistraturii din Ucraina (*Oleksandr Volkov*, citată anterior, §§ 109-15, și *Denisov*, citată anterior, §§ 68-69). Ea reiterează că, în cazul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor, a subliniat necesitatea ca un număr important al membrilor organului disciplinar să fie ei înșiși judecători, fapt care oferă o anumită garanție de imparțialitate (*Oleksandr Volkov*, citată anterior, § 109, și *Xhoxhaj v. Albania*, nr. 15227/19, § 299, 9 februarie 2021).

70. Curtea și-a exprimat deja îngrijorarea atunci când membrii non-judecători constituiau o majoritate aptă să hotărască rezultatul unei proceduri disciplinare referitoare la un magistrat (*Oleksandr Volkov*, citat anterior, §§ 109-11, și *Grzęda*, citat anterior, § 305 *in fine*).

71. ... De asemenea, aceasta a constatat că colegiul disciplinar trebuia să examineze cauzele cu care a fost sesizat în prezența a cel puțin două treimi din membrii săi și că, în cele două proceduri disciplinare împotriva reclamantei, aceștia erau într-un număr de nouă

și, respectiv, șapte (a se vedea paragrafele 8 și 16 de mai sus). În prezenta cauză, Curtea observă că Guvernul nu și-a justificat afirmațiile potrivit cărora judecătorii erau majoritari în cadrul formațiunilor colegiului disciplinar care s-au pronunțat în cele două proceduri.

75. ... În această privință, ea reamintește importanța noțiunii de separare a puterii executive de autoritatea judiciară în jurisprudența sa (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá*, citat anterior, § 144, *Xhoxhaj*, citat anterior, § 295, și *Grzęda*, citat anterior, § 304). Ea consideră că prezența, chiar dacă doar pasivă, a unui membru al Guvernului în cadrul unui organ abilitat să impună sancțiuni disciplinare judecătorilor este, în sine, extrem de problematică în lumina exigențelor articolului 6 din Convenție și, în special, a exigenței privind independența organului disciplinar (a se vedea, de asemenea, în acest sens, preocupările Comisiei de la Veneția și ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni menționate la paragraful 33 și, respectiv, 36 de mai sus).

81. Pe de altă parte, Curtea nu este în măsură să conchidă, având în vedere elementele de care dispune, că a existat un proces clar și transparent de selecție a candidaților supuși votului în Parlament. În această privință, ea are în vedere, de asemenea, preocuparea GRECO referitoare la lipsa unei proceduri echitabile și transparente de selecție a membrilor non-judecători ai CSM (paragraful 92 din raportul GRECO citat la paragraful 35 de mai sus).

82. În aceste condiții, Curtea constată că procesul de selecție a profesorilor titulari de drept nu a oferit suficiente garanții de independență.

83. Toate elementele de mai sus sunt suficiente pentru ca Curtea să considere că exigențele privind independența și imparțialitatea nu au fost îndeplinite în prezenta cauză de către CSM, care s-a pronunțat asupra cauzei reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov*, citată anterior, § 117, și *Denisov*, citată anterior, § 72).

Astfel **CtEDO a hotărât în unanimitate, încălcarea articolului 6 din Convenție.**

Complementar, în cauza *Grzęda v Polonia*, CtEDO a concluzionat că:

Condiția asigurării independenței consiliilor judiciare a fost confirmată în recomandările Comitetului Miniștrilor, ca și în recomandările altor organe ale Consiliului Europei. Pe baza standardelor relevante ale Consiliului Europei, autonomia unui consiliu judiciar în chestiunile privind numirile judecătorilor trebuia protejată de uzurparea sa de către puterile legislativă și executivă, iar independența sa trebuia garantată. Mai mult, s-a recomandat ca nu mai puțin decât jumătate din membrii consiliilor judiciare să fie judecători aleși de semenii lor.

Deși exista o practică larg răspândită, aprobată de Consiliul Europei, de a institui un consiliu judiciar ca autoritate responsabilă de selecția judecătorilor, în acest sens nu exista o condiție explicită în Convenție. În opinia Curții, indiferent de sistemul ales de statele membre, acestea trebuiau să-și respecte obligația de a garanta independența judecătorilor. În consecință, acolo unde era instituit un consiliu judiciar, autoritățile statale erau obligate să-i asigure independența de puterile executivă și legislativă pentru a salvagarda, *inter alia*, integritatea procesului de numire a judecătorilor. Statele erau libere să adopte un asemenea model ca mijloc de asigurare a independenței judecătorești, dar nu îl puteau instrumenta astfel încât să submineze această independență.

De vreme ce Convenția nu împiedica statele să ia deciziile legitime și necesare pentru reformarea sistemului judecătoresc, reformele nu trebuiau să submineze independența judecătorilor și a organelor lor de administrare. În lumina principiilor subsidiarității și responsabilității partajate, sarcina părților contractante de asigurare a independenței

judecătorești avea o importanță crucială, de vreme ce sistemul Convenției nu putea funcționa în mod adecvat fără judecători independenți.

Membrii judiciarului ar trebui să se bucure – așa cum o fac alți cetățeni – de protecție față de arbitrariul legislativului sau al executivului, și doar controlul unei autorități judiciare independente al legalității unei măsuri ca înlăturarea din funcție era apt să facă efectivă o asemenea protecție. Cu alte cuvinte, cea de-a doua condiție a testului *Vilho Eskelinen* nu a fost îndeplinită.

Curtea a subliniat, în continuare, nevoia de protejare a autonomiei consiliului judiciar, în special în chestiunile privind numirile în funcție a judecătorilor, de uzurparea de către puterile legislativă și executivă, și rolul său de bastion împotriva influenței politice asupra puterii judecătorești. La evaluarea justificării excluderii accesului la un tribunal în privința statutului de membru al organelor de administrare judecătorească, era necesar să se țină cont de interesul public puternic de menținere a independenței judecătorilor și a preeminenței dreptului. Curtea a mai avut în vedere contextul general al diferitelor reforme întreprinse de Guvernul Poloniei – cu privire la care acest caz reflecta doar un aspect problematic. Întreaga succesiune a evenimentelor din Polonia demonstra foarte clar că reformele judiciare succesive urmăreau slăbirea independenței judecătorești, începând cu neregulile grave de la alegerea judecătorilor Curții Constituționale din decembrie 2015, apoi, în particular, remodelarea CNJ și instituirea de noi camere în cadrul Curții Supreme, odată cu extinderea controlului ministrului Justiției asupra tribunalelor și creșterea rolului său în chestiunile de disciplină judiciară. Ca rezultat, puterea judecătorească – o ramură autonomă a puterii statale – a fost expusă ingerinței din partea puterilor executivă și legislativă și a fost, așadar, slăbită în mod substanțial. Cazul reclamantului reprezenta o exemplificare a acestei tendințe generale. În consecință, având în vedere lipsa controlului judecătorec în acest caz, statul reclamat a afectat însăși esența dreptului reclamantului de acces la un tribunal.

Cu privire la *argumentarea necesității suspendării normei* în vederea evitării prejudiciilor și consecințelor negative iminente.

Astfel, intensitatea și posibilele prejudicii și consecințe negative iminente și ireparabile ale riscului invocate rezidă în următoarele:

Funcționarea Curții Supreme de Justiție în formatul normei criticate atrage după sine abateri de la standardele Convenției Europene a Drepturilor Omului, în speță art.6. Or, asemenea riscuri atrag după sine potențiala condamnare a Republicii Moldova la CtEDO, în lumina precedentelor descrise în prezenta sesizare.

Formatul propus de norma criticată permite declanșarea imediată a procedurii de „detașare” a judecătorilor la CSJ, fapt care atrage după sine efecte ireversibile. Or, la etapa actuală Înalta Curte încă nu s-a pronunțat în privința constituționalității respectivei norme.

Judecarea cauzelor în recurs de către judecători ai instanțelor de fond, reprezintă un nonsense juridic inclusiv din perspectiva art.20 și art.115 din Constituție, fapt care afectează modalitatea constituirii unei asemenea instanțe.

Prin urmare, ce se va întâmpla cu cauzele judecate în ordine de recurs în formatul propus? Care va fi calea de remediere a acestora?

Prin urmare atestăm că norma criticată afectează și se referă la domeniile stabilite la articolul 251 alin. (2) din Legea citată și articolul 71 alin. (2) din Codul Jurisdicției Constituționale.

Or, rațiunea măsurii suspendării acțiunii unor acte normative contestate constă în evitarea unor prejudicii și consecințe negative iminente (DCC nr. 1 din 4 ianuarie 2021, § 9; DCC nr. 21 din 16 februarie 2021, § 6).

Complementar, prin prisma competențelor stabilite atât în Constituție, norma atrage după sine eludarea competențelor privind cariera judecătorilor, în special a concursurilor pentru suplinirea funcțiilor vacante de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Acest gen de dispute de drept public pot implica și latura civilă a dreptului la un proces echitabil, dacă aspectele de drept privat predomină față de cele de drept public, date fiind consecințele directe pentru un drept civil patrimonial sau ne-patrimonial. Mai mult, operează o prezumție generală potrivit căreia în litigiile obișnuite de muncă care-i implică pe membrii funcțiilor publice, inclusiv pe judecători, există asemenea consecințe directe pentru drepturile cu caracter civil (*a se vedea Denisov v. Ucraina [MC]*, 25 septembrie 2018, § 53, precum și *BESNIK CANI v. ALBANIA*).

Concluzii de neconstituționalitate:

1. Norma criticată este operată prin tehnica derogări legislative, care atât teoretic, cât și practic este admisă în condiții anumite, iar una dintre ele este să nu afecteze substanța normei de bază. Or, reglementările operate vin în opoziție conceptuală cu prevederile Legii nr.64/2023;

2. Prin norma criticată se instituie un mecanism deviant de detașare a judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție, acesta fiind reglementat într-un format vitreg sistemului de promovare a magistraților, care este reglementat constituțional în formatul vertical (prin promovare) sau orizontal (la o instanță de același grad), toate acestea în condiții prevăzute de lege. Or, norma criticată intervine în sistemul de avansare a magistraților prin eludarea principiilor generale.

3. Deși Legea nr.64/2023 instituie un mecanism pentru evaluarea integrității magistraților care aspiră la funcția de judecător al CSJ, norma criticată vine cu scutiri/exceptii pentru magistrații detașați la CSJ.

4. Norma criticată contravine plenar articolelor 115 și 20 din Constituție în coroborare, eludând în esență formatul și ierarhia instanțelor naționale.

5. În formatul propus, norma criticată denotă încălcarea principiilor tehnicii legislative, în special pe dimensiunea calității și stabilității legii, instituind de altfel prevederi circumstanțiale, favorabile unei perioade de timp restrânse și unui grup de interes.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

- (1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.
- (2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 6.

Separarea și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

- (1) Justiția se desfășoară prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.
- (2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.
- (3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.
- (4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116.

Statutul judecătorilor

- (1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, în conformitate cu prevederile art.1, 5, 6, 7, 20, 23, 115 coroborat cu art. 20, precum și art. 116 din Constituția Republicii Moldova, art. art.4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Solicităm Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări;
2. Suspendarea acțiunii art. 21 alin. (8) din Legea nr.65 din 30 martie 2023 în partea de text: „[...] Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. [...]”;
3. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituționale a art. 21 aliniat (8) din Legea nr.65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Vlad BĂTRÎNCEA

Adrian ALBU